

Téma

Výzkumný problém

Přednášky ze
Základů pedagogické metodologie
Kateřina Vlčková, PdF MU Brno

1

Formulace výzkumného problému

- Výzkum musí začít vymezením výzkumného problému, toho, co chceme řešit, které **otázky** chceme odpovědět
- po vymezení problému **definovat hlavní pojmy** tak, aby byly měřitelné (operacionalizace)
- Výzkumný problém by měl „sedimentovat“, vznikat postupně
- Vyžaduje dobrou orientovanost, předchází mu prostudování literatury, CO se zjistilo a JAK se to zkoumalo

2

Typické nedostatky při formulaci výzkumného problému

- A/ autor stanovil téma (oblast), nikoli výzkumný problém
  - Př. Problémové vyučování přírodopisu.
  - Př. Otázky humanizace vyučování na středních školách.
- B/ výzkumný problém není hodnotný nebo smysluplný
  - Př. Pomáhá domácí čtení rozvoji žáka?
- C/ výzkumný problém je triviální, jednoduchý
  - Př. Jsou učitelé na ZŠ tvořiví?

3

Druhy výzkumného problému

- Deskriptivní
- Relační
- Kauzální

4

Deskriptivní výzkumný problém

- popisný, otázka: jaké to je? => zjišťuje a popisuje situaci, stav, výskyt jevu
- metody: dotazník, pozorování, interview, škálování
  - Př. Jak vypadá typický den žáka?
  - Př. Jaké jsou postoje rodičů propadajících žáků k učitelé a vedení školy?
- diagnosticko-vyhodnocovací problém (pro praxi, neslouží rozvoji teorie)
  - Př. Jaké učební výsledky dosáhli žáci alternativních škol?
  - Př. Jaké procento dětí z menšinových skupin navštěvuje školy tohoto okresu?

5

Relační výzkumný problém

- ptáme se, zda existuje vztah mezi zkoumanými jevy a jak je vztah těsný
- nedá se přesně stanovit, který jev zapříčiňuje který
- Př.
  - Jaký je vztah mezi sebepojetím žáka a prospěchem z klíčových předmětů na SŠ?
  - Jaká je závislost mezi výsledkem přijímací zkoušky a výsledkem studia na VŠ?
  - Jaký je vztah mezi užíváním drog dítětem a socioekonomickým statusem rodiny?

6

Kauzální výzkumný problém

- zjišťuje příčinu, která vedla k určitému důsledku, zjišťuje kauzální (příčinné) vztahy
- **Př.**
  - Je nedirektivní výchovný styl efektivnější pro vytvoření pozitivních postojů žáků k učiteli než direktivní?
  - Jaká je účinnost tzv. klinického semestru na VŠ ve srovnání s tradičním semestrem?
  - Jaký je vliv změny režimu přestávek v ZŠ na průceschopnost žáků?

7

Shrnutí tématu Výzkumný problém

- Ve většině výzkumných témat se dají formulovat výzkumné problémy všech tří druhů.
- Př. Používání pochval učitelem.
  - **deskriptivní:**
Jaké druhy pochval používají učitelé?
  - **relační:**
Jaký je vztah mezi druhem pochval používaných učitelem a výkony žáků?
  - **kauzální:**
Jaká je účinnost oddálené pochvaly na výkon žáků ve srovnání s bezprostřední pochvalou?

8

Shrnutí tématu Výzkumný problém

- vědecké hypotézy (tvrzení o vztahu mezi 2 proměnnými) se dají formulovat jen k relačnímu a kauzálnímu výzkumnému problému
- nejlehčí (čas, prostředky) je deskriptivní výzkumný problém,
  - pak relační,
  - nakonec kauzální výzkumný problém
- nejhodnotnější, nejcennější výsledky pro pedagogickou teorii má kauzální,
  - pak relační, pak deskriptivní problém

9